

РЕШЕНИЕ

№ 19571

гр. София, 28.11.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 33 СЪСТАВ, в публично заседание на девети ноември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: ПЛАМЕН ИВ. ШУМКОВ

при участието на секретаря ГАЛИНА ХР. ХРИСТОВА
като разгледа докладваното от ПЛАМЕН ИВ. ШУМКОВ Гражданско дело № 20231110135925 по описа за 2023 година

Предявен е за разглеждане осъдителен иск с правна квалификация по чл. 534, ал. 1 ТЗ.

Производството е образувано по постъпила искова молба от Р. Г. А. срещу Б. Б. Й..

Ищецът Р. Г. А., че е поемател по запис на заповед от 28.06.2016 г., издаден от ответника Б. Б. Й.. Твърди, че ответникът се задължил да заплати неотменимо, безусловно и без протест на ищеца или на негова заповед сумата от 19 000 лева на падеж 28.06.2017 г. било уговорено и мястото на плащане. Твърди, че на 28.06.2017 г. - датата на падежа, приносителят на записа на заповед Р. Г. А. е предявил за плащане издадения от Б. Й. запис на заповед, като последният декларирал това чрез полагане на подпис. Въпреки това, ответникът не платил сумата по ценната книга. Ищецът сочи, че считано от падежа - 28.06.2017 г., започнал да тече предвиденият в чл. 531 от ТЗ тригодишен давностен срок за предявяване на прекия менителничен иск срещу длъжника. Тригодишният срок изтекъл на 28.06.2020 г., като ищецът не предявил прекия иск, поради което изгубил правото си да го предяви. Ето защо счита, че за него е възникнало правото да предяви специалния менителничен иск за неоснователно обогатяване по реда на чл. 534, ал. 1 от ТЗ, давността за който намира, че изтича на 29.06.2023 г.

Сочи, че търпи вреда, като е налице и обогатяване на ответника със сумата, която е следвало да плати на приносителя на ценната книга. Обедняването на ищеца от своя страна твърди, че се изразява в пропускане на приносителя да увеличи имуществото си със сумата по менителничния ефект, издаден в негова полза. Със същата сума се съизмерява и вредата, която приносителят търпи като пряк резултат от неоснователното обогатяване по смисъла на чл. 534, ал. 1 от ТЗ. Счита, че ответникът Б. Б. Й. се е обогатил за сметка на ищеца със сумата от 19 000.00 лева, представляваща главница по запис на заповед от 28.06.2016 г., с която сума ищецът е обеднял поради прескрибиране на записа на заповед. Моли ответникът да бъде осъден да заплати

процесната сума, ведно със законната лихва от датата на подаване на и искова молба до окончателното изплащане на задължението. Претендира разноски.

В срочно постъпил отговор ответникът Б. Б. Й. оспорва предявения иск. Признава факта, че е издател на процесния запис на заповед, по който ищецът е поемател, но счита исковата претенция за неоснователна, тъй като е погасена по давност. Прави изрично възражение за това. Счита, че не са налице условията на чл. 534 ТЗ, тъй като процесният запис на заповед не е прескрибиран и преюдициран. Сочи, че е налице каузално правоотношение, във връзка с което е издаден записът на заповед, вземането по което е погасено поради изтекъл давностен срок. Поддържа, че ищецът и ответникът били съдружници в ТД „ТЕРМОТЕСТ КОНСУЛТ“ ООД с ЕИК: 131362361. През 2016 г. ищецът не желал повече да участва в дружеството и дейността му, поради което на 28.06.2016 г. продал дяловете си на ответника за сумата от 2500 лева. Ищецът претендирал от ответника за текущата и за изминалите години финансов резултат (дивидент). Тъй като дружеството нямало средства реално, то бившите съдружници постигнали спогодба, че поради факта, че на ищеца Р. А. няма да се удържа данък печалба и респективно данък дивидент, то последният ще изчака за получаването на сума. Страните определили размер на сумата от 19 000 лева. С цел обезпечение на това вземане ответникът издал в полза на ищеца процесната ценна книга. Ето защо, навежда наличието на кауза по записа на заповед, а именно обезпечаване на облигационно вземане за дивидент без удържки за данъци. Сочи, че това вземане се явява основно и съответно същото е погасено по давност, т.к. срокът за изплащането му е бил до 28.06.2017 г. Твърди, че записът на заповед е издаден на датата, на която дружествените дялове били продадени. Тъй като облигационното вземане по каузалното правоотношение се погасило с изтичането на 5-годишен давностен срок, т.е. на 28.06.2022 г., то поради този факт намира, че и вземането по записа на заповед е погасено по давност. □

Поради тези и останалите изложени съображения моли предявеният иск да бъде отхвърлен. Претендира разноски.

Съдът, като съобрази доводите на страните и обсъди събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност, намира за установено от **фактическа и правна страна** следното:

За основателността на предявения иск в тежест на ищеца е да докаже при условията на пълно и главно доказване правопораждащите факти, от които черпи изгодни за себе си последици, а именно: че е приносител на запис на заповед, изгубил е правата си по него поради изтекла давност, както и че това не е станало поради неговото бездействие, че ответникът е платец по записа на заповед, както и размера на сумата, с която той се е обогатил.

При установяване на горното и с оглед направените от ответника възражения с отговора на исковата молба, последният носи тежестта да докаже наличието на въведената кауза /възникнало между страните облигационно отношение за заплащане на дивидент без удържки за данъци/ и връзката ѝ с издадения запис на заповед; падежа на каузалното правоотношение, респ. погасяване на процесното задължение.

С проекта за доклад по делото, обективиран в определение № 34934/03.10.2023 г. и приет за окончателен без възражения от страните, като безспорни и ненуждаещи се от доказване между страните са отделени обстоятелствата, че ищецът е приносител на процесния запис на заповед от 28.06.2016 г.; както и че ответникът е издател и платец по същия; че записът на заповед е бил предявен за плащане на падежа – 28.06.2017 г., като от ответника не е последвало плащане на сумата по ценната книга.

Тези обстоятелства се установяват и от приетите по делото доказателства, а именно: запис на заповед от 28.06.2016 г. с издател и платец ответника по делото,

който безусловно, неотменяемо и без протест се е задължил да заплати на ищеца Р. Г. А. сумата от 19 000 лева на падежа 28.06.2017 г. Записът на заповед е редовен от външна страна и съдържа изискуемите от закона реквизити по чл. 535 ТЗ. Записът на заповед е бил предявен за плащане на Б. Б. Й. на 28.06.2017 г.

Съгласно чл. 534, ал. 1 ТЗ, когато приносителят на менителница, запис на заповед или чек изгуби исковите по тях поради давност или неизвършване на необходимите действия за запазване на правата по тях, той може да иска от издателя или платеца сумата, с която те са се обогатили в негова вреда. Според чл. 534, ал. 2 ТЗ, искът за неоснователно обогатяване по ал. 1 на същия член се погасява с изтичането на тригодишен давностен срок, който започва да тече от деня на изгубване на исковите по записа на заповед, т.е. датата, на която е изтекъл давностният срок за погасяване правото на иск по чл. 531, ал. 1 ТЗ, вр. чл. 537 ТЗ, който също е тригодишен. Последният започва да тече от датата на падежа на задължението по записа на заповед.

В случая тригодишният давностен срок за исковите по записа на заповед по чл. 531, ал. 1 ТЗ е изтекъл на 28.06.2020 г., към която дата е настъпило прескрибиране на записа на заповед, тъй като поемателят е загубил всички права, произтичащи от характера му на ценна книга. От този момент е възникнало правото му да търси с иск за неоснователно обогатяване срещу платеца /издателя/ настъпилата в резултат на прескрибирането вреда за патримониума му в размер на сумата по ефекта. Ето защо, считано от 29.06.2020 г. е започнал да тече тригодишният давностен срок на иска по чл. 534, ал. 1 ТЗ, който изтича на 29.06.2023 г. Искът е предявен на 28.06.2023 г., тоест, преди изтичането на законовоопределения давностен срок.

Ако поемателят по записа на заповед разполага с иск за събиране по общия ред на вземането по обезпечената с него каузална сделка, не би било налице неоснователно обогатяване на длъжника по записа на заповед, поради прескрибиране или преюдициране на ефекта, тъй като поемателят разполага с правен способ чрез друг иск да получи вземането си. Ако едновременно със или след загубването на прекия менителничен иск и правото на гражданския иск за обезпеченото вземане се погаси по давност, настъпилите обогатяване на длъжника - издател на записа на заповед и вреда за поемателя, ще се дължат изцяло на бездействието на кредитора да упражни правата си по каузалната сделка, а такова обогатяване правото не счита за незаконно, доколкото не допуска принудително връщане на получената по възмезден договор престация от едната страна, когато другата е пропуснала да упражни правата си в срока на давността. Предявеният на основание чл. 534, ал. 1 ТЗ иск за неоснователно обогатяване би бил неоснователен, когато в хода на образуваното по него производство се установи, че правото на иск за вземането по каузалната сделка е погасено, поради непредявяването му в предвидените за съответното вземане в закона давностни срокове /в този смисъл *Решение № 11 от 14.05.2019 г. на ВКС по т. д. № 1574/2018 г., I т. о., ТК*, постановено по реда на чл. 290 ГПК/.

За да се достигне до извод обаче, че кредиторът е бездействал при упражняването на правата си по каузалната сделка, най-напред следва да се установи наличието на такава и връзката ѝ с издадения запис на заповед. В случая ответникът с отговора на исковата молба е въвел наличието на каузално правоотношение. Сочи, че на 28.06.2016 г. ищецът продал на ответника дяловете си в „Термотест Консулт“ ООД, като ищецът претендирал от ответника за текущата и за изминалите години финансов резултат (дивидент). Тъй като дружеството нямало средства реално, то ищецът се съгласил да изчака с получаването на сумата, която била определена в размер на 19 000 лева, за обезпечаването на която била издадена процесната ценна книга.

Въведеното от ответника каузално правоотношение остана недоказано по делото. От представените с отговора на исковата молба писмени доказателства действително

се установява, че на 28.06.2016 г. между страните бил сключен договор за покупко-продажба на дялове, по силата на който ищецът Р. Г. А., в качеството му на продавач, продал на ответника Б. Б. Й., в качеството му на купувач, всичките си 50 дяла от капитала на „Термотест Консулт“ ООД за сумата от 2500 лева, за която сума е посочено, че е получена от продавача при подписването на договора. Приет по делото е и протокол от проведено на 28.07.2016 г. общо събрание на „Термотест Консулт“ ООД /месец след сключения договор за продажба/, на което е взето решение да се продадат притежаваните от Р. Г. А. 50 дяла от капитала на дружеството на другия съдружник - Б. Б. Й.; Р. Г. А. е заличен като съдружник; като едноличен такъв е вписан Б. Б. Й. и е променена правноорганизационната форма на дружеството в ЕООД. Приет по делото е и баланс на „Термотест Консулт“ ЕООД към 31.12.2017 г.

От приетите по делото писмени доказателства по никакъв начин не се установява твърдяната от ответника каузална сделка, изразяваща се в задължение на ответника да заплати *за текущата и за изминалите години финансов резултат (дивидент)* на ищеца в размер на сумата от 19 000 лева.

С определение от 03.10.2023 г. съдът е уважил искането на ответника Б. Б. Й. за допускане събирането на гласни доказателствени средства чрез разпита на един свидетел при режим на довеждане за установяване наличието на каузално правоотношение за издаването на запис на заповед и условията по него. С посоченото определение съдът на осн. чл. 158 ГПК е определил срок за водене на свидетеля в насроченото открито съдебно заседание, като е указано, че при неизпълнение без представяне на доказателства за уважителна причина, производството по делото ще продължи без събиране на допуснатото доказателство. В проведеното открито съдебно заседание на 09.11.2023 г. ответникът не се е явил, не е изпратил представител и не е довел допуснатия свидетел, като не е и посочена причина за неизпълнение в определения от съда срок. Ето защо, съдът на осн. чл. 253 ГПК е отменил определение № 34934/03.10.2023 г. в частта, с която е допуснато събиране на гласни доказателствени средства.

До извод за основателност на иска може да се достигне, само ако приносителят на менителничния ефект търпи вреда поради невъзможността да реализира менителничните си имуществени права. Вредата се изразява в това, че имуществото на приносителя не може да се увеличи с паричната сума по ефекта, а това е така, защото вземането по ценната книга е прескрибирано или преюдицирано и не може да се инкасира дължимата сума. Обогащаването за издателя на запис на заповед се състои в това, че той не намалява пасивите в имуществото си и то поради факта, че спестява разходи за погасяване на задължението. Искът по чл. 534 ТЗ, макар и да е иск за неоснователно обогащаване, се различава съществено от исковете по чл. 55 - 59 ЗЗД, и за установяване на основателността му не трябва да се изследва въпросът имало ли е размяна на имуществени блага от единия патримониум в другия, тъй като такава размяна няма, и този извод се налага от специфичността на менителничните правоотношения. Да се търси неоснователно получена имуществена облага при липса на начално основание, отпаднало основание или неосъществено основание в производство по иск по чл. 534 ТЗ, означава да се обезсмисли съществуването на самия иск и да се приеме априори неговата неоснователност /в този смисъл напр. *Решение № 42 от 7.04.2009 г. на ВКС по т. д. № 453/2008 г., II т. о., ТК*, постановено по реда на чл. 290 ГПК/.

Гаранционно-обезпечителната функция на запис на заповед във връзка с каузално правоотношение е спорна по делото и тя остана недоказана от въвелата кауза страна, а именно от ответника Б. Й.. Ето защо, съдът не достигна до извод, че поемателят по запис на заповед е разполагал с иск за събиране по общия ред на

вземането по евентуално обезпечена с него каузална сделка, нито, че евентуално правото на граждански иск е погасено по давност, поради което не може да се заключи, че ищецът е бездействал. Настъпилото обогатяване на длъжника – издател на запис на заповед и вреда за поемателя по смисъла на чл. 534, ал. 1 ТЗ е в размер на сумата по ефекта, а именно 19 000 лева. Ответникът не доказва погасяване.

Поради изложеното съдът намира, че предявеният иск е основателен и следва да бъде уважен.

По разноските:

При този изход на спора, на осн. чл. 78, ал. 1 ГПК ответникът следва да бъде осъден да заплати на ищцовото дружество направените по делото разноси съгласно представения списък по чл. 80 ГПК за сумата в размер на 2870 лева, включваща заплатена държавна такса и адвокатско възнаграждение.

Мотивиран от горното и на осн. чл. 235 ГПК, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА Б. Б. Й., ЕГН ***** да заплати на Р. Г. А., ЕГН *****:

- сумата от **19 000 лева** на основание чл. 534, ал. 1 ТЗ, представляваща главница по запис на заповед от 28.06.2016 г., с която сума Б. Б. Й. неоснователно се е обогатил във вреда на Р. Г. А., ведно със законната лихва върху сумата, считано от 28.06.2023 г. до погасяване на задължението;

- сумата от **2870 лева** на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, представляваща разноси по делото.

Решението подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчване на препис на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____